

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Druhá generace migrantů: návrat "domů" a vnímání jejich identity

Ilona Čapková

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

Druhá generace migrantů: návrat "domů" a vnímání jejich identity

Ilona Čapková

Vedoucí práce:

Mgr. Alena Pařízková Ph.D.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, listopad 2017

.....

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala Mgr. Aleně Pařízkové Ph.D., která ke mně po dobu psaní bakalářské práce přistupovala velmi vstřícně, lidsky, a jejíž cenné a odborné rady byly pro mě velkým přínosem. Taktéž ale i všem těm, kteří mě po tuto dobu podporovali.

Obsah

1 ÚVOD.....	1
2 TEORETICKÉ UKOTVENÍ.....	3
2. 1. Návratová migrace	3
2. 2. Druhá generace migrantů	6
2. 3. Druhá generace migrantů a pojem transnacionalismu a diaspory	8
2. 4. Druhá generace migrantů a návratová migrace	13
3 METODOLOGIE	15
3. 1. Metodologické přístupy jednotlivých studií	17
4 VÝSLEDKY A INTEPRETACE DAT.....	24
5 ZÁVĚR.....	37
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	39
7 RESUMÉ.....	43
8 PŘÍLOHY	44
8. 1. Metodologická tabulka – přehled zdrojů využitých pro analýzu návratové migrace druhé generace migrantů	44

1 ÚVOD

Jak již název napovídá, téma mé bakalářské práce se zabývá procesem migrace, a to z pohledu aktérů druhé generace migrantů, jež se navracejí do země, odkud pocházejí jejich rodiče. Do země, kde se nenarodili, ale mohou je s ní spojovat vazby. Cílem mé bakalářské práce bude zmapovat návratovou migraci druhé generace migrantů, vnímání jejich nadnárodní identity a i případné možné důvody návratu.

Migraci můžeme definovat jako dočasný, nebo stálý přesun bez vymezení času, vzdálenosti, cílového místa, dobrovolnosti či vnitřního nebo vnějšího charakteru. Koneckonců změna místa z jednoho bytu či domu do druhého může mít stejný význam jako změna pobytu například z New Yorku do Amsterdamu. Liší se "pouze" směr pohybu a jeho důsledky. V případě každé migrace řešíme tedy v podstatě tři věci. Původ, cíl a překážky (Lee 1966: 49).

Migrace se stává stále živějším tématem. Je to fenomén, který způsobil nevídané a mění se nejen ve smyslu cílového místa, ale také ve své identifikaci. Pojí se nejen s vidinou lepší budoucnosti, ale stává se i velmi intimním aspektem v životě celé migrující rodiny (Christou 2006: 15).

Druhá generace migrantů jsou děti, které se narodily první generaci, z jakéhokoliv důvodu opustily svou zemi původu a staly se členy hostitelské země. Tito migranti se však mohou stát transnacionálními aktéry, jelikož se narodili a vyrůstají v zemi, k níž je nepojí jejich etnická příslušnost, což si

mohou uvědomovat zejména z názorů přejímající od svých rodičů či od většinové společnosti, ale zároveň jim může způsob života a kultura hostitelské země připadat bližší, neb se v ní narodili a jinou neznají. Tyto a jiné pohnutky pak mohou mít za následek návrat "domů", který se však pojí s dalšími nezamýšlenými obtížemi, na něž se snažím ve své práci najít odpovědi.

V této závěrečné práci, která je koncipována jako přehledová studie, pracuji s teoretickou a praktickou kapitolou. V teoretické kapitole se zaměřuji na vysvětlení významu návratové migrace, druhou generaci migrantů, návratovou migraci přímo s ohledem na druhou generaci migrantů a pojem transnacionalismu a diaspory. V empirické části již pracuji se samotnou analýzou návratové migrace druhé generace migrantů, vnímání identity a případné další důvody, vedoucí k jejich návratu.

2 TEORETICKÉ UKOTVENÍ

2. 1. Návratová migrace

Vědecké přístupy, které se zabývaly návratovou migrací, lze zpětně vysledovat již v šedesátých letech minulého století. V osmdesátých letech se již můžeme setkat s vědeckou debatou o fenoménu návratu a jeho dopadu na zemi původu. Tyto debaty měly za následek vyvrcholení vzniku hned několika kritických esejí. Navíc se intenzivně podílely na vývoji literatury o návratové migraci. To celé však ruku v ruce spolu s růstem obav z expandující společnosti a vzniku oboustranných dohod mezi vysílajícími a přijímajícími zeměmi, ale taktéž vazbou mezi mezinárodní migrací a hospodářským rozvojem v zemích původu (Cassarino 2004: 254).

Již v roce 1980 George Gmelch (1980: 136) zdůraznil, že v některých situacích je jen velmi obtížné naleznout racionální rozdíly mezi těmi migranty, kteří se vracejí domů na krátkou návštěvu nebo pouze sezónně od těch, kteří se vracejí trvale. Vezmeme-li současně v potaz i mezinárodní mobilitu, je výsledek ještě složitější, protože v dnešní době, kdy jsou komunikačních technologie a doprava na velmi vysoké úrovni, je stále méně pravděpodobné, že migrace bude mít jen jednosměrný charakter pohybu.

Francesco Cerase (1974: 254, cit. z Cassarino 2004) identifikuje čtyři různé typy návratových migrantů, u nichž zdůrazňuje jejich aspirace, očekávání a potřeby:

- 1) "Návrat kvůli selhání" nastává v případě, kdy se jedinci kvůli schizma z předsudků a stereotypů vůči jejich etnické příslušnosti nemohli začlenit ve své hostitelské zemi. Tyto nesnáze byly natolik mocné, že je motivovaly k návratu.
- 2) "Návrat ke konzervatismu" se týká těch migrantů, kteří měli návrat v plánu již před samotným procesem migrace. Ta nastala pouze kvůli potřebě získání peněz, jež v hostitelské zemi získají a navracejí se zpět.
- 3) "Návrat do důchodu", to je název, který zahrnuje ty migranty, kteří se rozhodli vrátit do své rodné země, kde za pomoci nově nabitých peněz nakoupí dům a kde i dožijí.
- 4) O tzv. "Návratu inovací" mluvíme v případě, kdy jsou aktéři připraveni využít všech prostředků a nových dovedností, které získali během migrace, a to pouze a jen za účelem dosažení subjektivně žádoucích cílů v zemích původu. Cerase taktéž ve svém textu poznamenává, že tento typ návratových migrantů se považuje za inovátory, protože věří, že dovednosti získané v zahraničí, stejně jako jejich úspory, jsou hybateli změn. Ve skutečnosti však k žádným razantním inovacím nedochází, protože takové prudké změny by mohly daný stát spíše narušit (Francesco Cerase 1974: 254, cit. z Cassarino 2004).

Většina typologií návratové migrace se ale zabývá dvěma rozměry, v rámci kterých je však značná rozmanitost. Nejklasičtější je kombinace délky pobytu migrantů v zahraničí a důvody jejich návratu. V každém případě ale plyne potřeba rozlišení mezi těmi navracejícími se migranty, kteří chtěli, aby jejich migrace byla dočasná, a těmi, u nichž byla již od prvopočátku zamýšlena jako trvalá. První z návratových migrantů se obvykle chtěli vrátit do své vlasti již od počátku migrace, a to poté, jakmile splnili specifický cíl (cíle), které si stanovili. Nejčastěji je to získání určité částky peněz. Druhý

typ se zamýšlel nebo přinejmenším doufal, že jejich migrace bude trvalá, a taktéž že budou schopni si vytvořit lepší život v zahraničí, ale z různých důvodů se rozhodli, nebo byli nuceni vrátit. Byli jimi ti aktéři, kteří byli nuceni se vrátit kvůli nějakému z vnějších činitelů, a to buď kvůli rodinným okolnostem, jako je potřeba starat se o nemocného nebo staršího rodiče, nebo zhoršujícím se ekonomickým podmínkám v hostitelské zemi. Je tedy důležité upozornit, že tito přistěhovalci byli plně spokojeni s jejich situací v zahraničí a upřednostňovali by zůstat, kdyby to je trochu šlo. Třetí typ jsou pak zcela logicky ti jedinci, kteří se rozhodli vrátit po zralé úvaze, které předcházela například psychická nepohoda z přítomné situace v hostitelské zemi, a která zcela jistě souvisela s nepochopením nové kultury a společnosti, v níž se nacházeli (Gmelch 1980: 137).

Pro většinu návratových migrantů má návrat domů ale tendenci vytvářet rostoucí očekávání. Mezi ně patří například přívětivější společnost, místní kultura či bezproblémové začlenění (nejen) na trhu práce. Nejvýznamnější překážkou úplného a opětovného začlenění těchto lidí je ale paradoxně neschopnost zajistit si honorovanou práci. Často pak odmítají například manuální práce, jelikož se mnozí z nich spoléhají na vzdělání a zkušenosti získané v době pobytu, a tyto práce jsou pro ně nedostatečně motivující. Většina z nich je taktéž velmi často zklamána nabídkou trhu práce (Arowolo 2000: 70).

Je zajímavé, že mnohým migrantů nevyhovuje ani způsob, jak věci v rodné zemi fungují. Pociťují nedostatek přesnosti, účinnosti, ale i rychlosti, v porovnání s tím, jak to fungovalo v hostitelské zemi. Na rozdíl od rychlého tempa městských průmyslových center hostitelských společností se všechno doma děje podstatně pomaleji. Směšná, necitlivá a neefektivní vládní

byrokracie může být pro některé z nich zdrojem opravdu značné frustrace. Toto však není pravidlem. Všechny tyto situace se více méně odvíjejí od uspořádání dané země, kam zpětně tito aktéři migrují (Gmelch 1980: 143).

Proč ale tolik migrantů zažívá problémy při přizpůsobování se kultuře, v níž byli socializováni? Důvodem je zejména fakt, že migranti mají nerealistické očekávání ohledně toho, co jim rodná společnost může poskytnout. Jejich vzpomínky na domov jsou nostalgické s pozitivními zkušenostmi, zatímco negativní aspekty se z paměti vytratily. Důvodem je zejména fakt, že domov bylo místo, kde strávili tzv. formativní roky, proto jsou jejich vzpomínky mnohdy velmi zkreslené a nesouvisející se současnou situací. V naději, že se migrant povzbudí k tomu, aby se vrátil, jejich příbuzní přehánějí výhody života doma, zatímco podhodnocují nebo dokonce ignorují zmínku o místní nezaměstnanosti a inflaci (Gmelch 1980: 146).

2. 2. Druhá generace migrantů

Druhá generace migrantů je dnes již hojně užívaný pojem označující každého jedince, jehož rodiče se narodili v zemi, odkud migrovali. Bohužel se ale už méně často uvádí, zda jsou migranti oba z rodičů, či jen jeden z nich. Má-li jedinec žijící například v Itálii jednoho rodiče narozeného v Británii a jednoho v Itálii, jedná se zde o "druhou generaci migrantů", "domorodce", nebo snad obojí? A co v případě, kdy otec je migrant třetí generace, ale matka je migrantkou první generace? Je tedy jejich potomek "čtvrtá generace" nebo "druhá generace"? Již teď je jisté, že se jedná o velmi složité téma. Pracujeme zde se slovním spojením, které jedince navždy spojuje s migrací předků, avšak může mít za následek ohrožení schopnosti vytvářet jejich vlastní identitu. Autoři často uvádí, že druhá

generace je uvězněna v nějakém milníku mezi jejich domovskou a současnou společností (Clarke 2013).

Řadit se k potomkům druhé generace ale nemusí být nutně vnímáno pouze v negativním slova smyslu. Být potomkem této generace může sebou nést hrdost, uznání, ale i klíčový postoj vnímání vlastní identity. Clarke (2013) taktéž uvádí, že: „Druhá generace by měla být schopna prosazovat odkaz k rodné vlasti, pokud se k tomu rozhodne, ale nemělo by se na ně vztahovat takové označení.“ Označit někoho migrujícím, pokud není, jednoduše kvůli tomu, kdo jsou jejich rodiče/prarodiče, je vylučující a bohužel až příliš často založené na vnímání etnické odlišnosti (Clarke 2013).

Například v roce 2000 bylo odhadem zjištěno, že děti migrantů tvoří ve Spojených státech amerických 10 % populace a mluvíme o čísle 27,5 milionu jedinců. Tito migranti byli zejména původem z Asie a Latinské Ameriky, jejichž rodiče se přistěhovali hlavně v šedesátých letech minulého století. Obecně se stali nejdynamičtěji rostoucí částí populace po osmnáctém roku věku. Nicméně v mnoha imigrantských komunitách je druhá generace stále poměrně málo zastoupena (Levitt, Waters 2006: 1).

Nemálo kvalitativních studií se v minulosti zabývalo pouze tématem migrace první generace migrantů a vlivy hospodářských faktorů na začlenění v hostitelské zemi. Dnes se ale již můžeme setkat i s texty, které pojednávají o generaci druhé. Veřejná debata o této generaci v posledních letech značně vzrostla, ne vždy ale v pozitivním slova smyslu. V Nizozemsku například argumentují tím, že většina studentů z Maroka velmi často samovolně opouští školu a mluvíme zde bohužel i o vysoké míře kriminality. V Německu se setkávají s obdobnými problémy s Turky, kteří zde žijí prakticky v paralelním světě. Tyto negativní asociace však pouze vyvolávají vlnu etnické nenávisti vůči přistěhovalcům, což taktéž může vést

k tvrzení, že tito jedinci nejsou dostatečně integrováni tak, aby přijímali sociální a kulturní normy většinové společnosti. Zde je však dobré upozornit, že migranti naopak zase cítí nedostatečné (multikulturní) pochopení od společnosti většinové (Crul 2013: 1).

2. 3. Druhá generace migrantů a pojem transnacionalismu a diaspory

Zaměříme-li se na druhou generaci migrantů, je třeba brát v potaz i tzv. koncept transnacionalismu. Přičemž je potřeba klást důraz zejména na vztah mezi transnacionálními způsoby jednání a přizpůsobováním se mezi první generací a zkoumat, jak se charakter, intenzita a frekvence těchto aktivit může mezi jejich dětmi měnit. Druhá generace je taktéž velmi rozpínající se generací. Členové druhé generace budou v budoucnosti zcela určitě hrát stále větší roli v ekonomice a politice daného hostitelského státu, a velmi pravděpodobně i v zemi, odkud pocházejí jejich rodiče (Zhou 1994: 823).

Obecně vzato, o konceptu transnacionalismu mluvíme, když dochází k nadnárodnímu přesahu sociálních, ekonomických a politických procesů. Robinson (1998) říká, že mezi hlavní témata, která jsou řešena v rámci mezinárodních studií, patří: ekonomická globalizace, nadnárodní politika státu, třídy, politické procesy, kultura a současné integrační procesy probíhající po celém světě prostřednictvím organizací jako jsou NAFTA a Evropská unie. V sociologii se pak zaměřujeme zejména na studium transnacionální sociální struktury. Jednou z nejzásadnějších oblastí zájmu je právě nadnárodní migrace. Výzkum v této oblasti se zabývá základními otázkami, jako je poměr interakce mezi společnostmi přijímajícími a

vysílajícími, migrační politika států, etnická diskriminace přijímající společnosti, náklady a další problémy, které se týkají přímých aktérů migrace.

Myšlenka, že jedinci budou žít celý svůj život na jednom místě, chovajíc se dle jedněch platných kulturních norem a podél hranic jejich státu, jež je nepropustný, v současné době již opravdu neplatí. Dnes, v 21. století, se stále častěji setkáváme s jedinci, kteří žijí, a mnohdy i současně, ve dvou či více společnostech. A to je to, co akademici pojmenovávají nadnárodním migračním procesem. Aktéři mezinárodní migrace nejen žijí, ale taktéž se uplatňují na trhu práce v několika společenstvích, spíše než na jednom jediném místě (Levitt 2004).

Zde je však opět důležité upozornit, že ne každý z migrantů se stane transnacionálním migrantem. Studie sociologů Alejandra Portesa a jeho kolegů dokonce uvádějí, že pouze pět až deset procent migrantů, pocházejících z Dominikánské republiky, Salvadoru a Kolumbie, kteří se usadili ve Spojených státech amerických, se pravidelně účastnili nadnárodních ekonomických a politických aktivit, ale bohužel ani toto příležitostné zapojení se do příslušných aktivit není platným vzorcem. Vše ale také souvisí s fází života, ve které se migrant nachází. V některém období života se zapojuje více, v jiných méně, anebo vůbec. Stejný případ nastává v případě pohybu na společenské křivce. Pohyb je logicky nahoru a dolů, a to v závislosti na stabilitě a s ohledem na místo, kde se aktuálně nachází (Levitt 2004).

Pojednáváme-li o kultuře migrantů, pojednáváme nejen o způsobu života, užití jazyka, názorech, přesvědčení, hodnotách, vzorcích chování, ale

i o všem ostatním, co přistěhovalci přinášejí sebou, když dorazí do hostitelské země. Poukážeme-li na odkaz ke kultuře, ve které migrant vyrostl, můžeme se zde setkat s ostře kontrastujícími pohledy: jeden pohled vidí přilnutí ke starým způsobům, který může brzdit i jejich jistý pokrok. Zatímco druhý vidí zachování původní kultury jako usnadňující prvek v rámci adaptace (Zhou 1994: 823).

Odlišné etnické rysy, jako je jazyk, náboženství a barva pleti, jsou pak viděny jako zdroje nevýhod, které negativně ovlivňují asimilaci (Warner, Srole 1945). Ačkoli, jak Milton M. Gordon (1964) uvádí: "Akulturace vůči dominantní kultuře nemusí probíhat za přímé účasti ve společnosti, přistěhovalci se musí osvobodit od sebe, jejich staré kultury, a to vše tak, aby se začali zvedat z okrajových pozic. Etnické rysy poté postupně zmizí."

Zhou (1994: 824) ve své argumentaci tvrdí, že druhá generace migrantů reaguje různými způsoby na protichůdné kulturní hodnoty nebo cíle vlastních etnických skupin a těch, které pocházejí z většinové společnosti. Na základě závěrů plynoucích z výzkumu italských dětí v Americe, dítě reaguje na podněty v rámci kulturního konfliktu třemi způsoby: vzpourou, identifikací ve skupině a apatií. Vzpoura se vyznačuje opuštěním etnické příslušnosti kvůli budování nových vztahů v hostitelské zemi, identifikace pak navazuje na dodržování pocitu sounáležitosti v dané etnické komunitě a apatie se vyskytuje v případě, kdy už se mladí lidé vzdají vzpoury proti své původní skupině, jelikož se cítí být v situaci, v níž nalézají jiná řešení.

K popisu způsobů, v rámci kterých mluvíme a operujeme se sociální strukturou a budováním identity, užíváme nejen pojem "transnacionalismus", ale také "diaspora" (Levitt, Waters 2006: 4). Pojem „diaspora“ je v literatuře vysvětlován například dle Vertovec (1997) ve třech základních způsobech,

ve kterých na ni pohlížíme. První z pohledů vysvětluje diasporu jako určitou sociální formu, do níž řadíme jedince z celého světa, jež se identifikují kolektivně jeden k druhému. Druhý pohled užívá diasporu k popisu sociálního vědomí, který umísťuje jedince v nejednom z kulturních a sociálních prostorů. Konečně třetí pak slouží k popisu kulturní produkce a reprodukce transnacionálního sociálního a kulturního fenoménu kreolizace a hybridizace.

Diaspora je pojem, který známe koneckonců již z historie. Tehdy znamenal rozšíření osob, které tak učinily buď z donucení, nebo kvůli některé z bolestivých událostí, například historických, které se děly v místě, kde v té době žily (Cohen 1995, cit z. King, Christou 2008). Sémantický význam slova je však poněkud složitější, z toho důvodu pojem diaspora nabyl velmi pružného významu. Autory byl v minulosti poměrně hojně podroben kritice, nyní se stává stále analyzovanějším termínem, ale v nevyjasněném vztahu k tzv. nadnárodní komunitě, avšak jednoznačně spjatý s transnacionálními pohyby (King, Christou 2008: 3).

Jeden z důležitých textů, jež pojednává o diaspoře, představil Safran (1991: 83-4, cit z King, Christou 2008: 3) a popisuje diasporu jako přemístění aktérů, kteří disponují šesti podstatnými vlastnostmi:

- 1) Tito jedinci, nebo jejich rodiče či jiní vzdálení příbuzní, byli přemístěni na základě genocidy.
- 2) Setrvává u nich tzv. kolektivní paměť - ta může mít i magický původ a je spjata s jejich rodnou zemí.
- 3) Převládá u nich přesvědčení, že nejsou a ani nemohou být začleněni do přijímající země, což má za následek pocit separace.

- 4) Význam domova jako místa, které je v jejich očích bezchybné a cítí pocit možného návratu.
- 5) Potřeba zajistit nápravu podmínek v jejich vlasti, obzvlášť v oblasti bezpečnosti.
- 6) Pospolité vztahy ve skupině, které mají za cíl udržet dobrý vztah k vlasti i kvůli případnému budoucímu návratu (Safran 1991: 83-4, cit. z King, Christou 2008: 3).

Definice termínu diaspory však vede k potencionálně dalšímu zpřesňování pojmů a významů například jako termín mezinárodní migranti, etnické menšiny, nadnárodní komunity atp. Zahrnuje ale v sobě i mnohem víc. Zahrnuje velké množství aktérů, míst kam jejich stopy vedou, ale i prožitých událostí, které se stávají chtějí nechtějí jejich historií (King, Christou 2008: 3).

Možný návrat do rodné vlasti je tzv. proměnná diaspory, a to jak v rámci času, tak i s ohledem na jedince. Návrat je taktéž poměrně nesprávné označení, protože někteří jedinci (obzvlášť druhá generace migrantů) se jednoduše nenavrací do své vlasti, a mnohdy ani nemluví rodným jazykem jejich rodičů. Popřípadě ani rodiče jej již nepoužívají. Například pro židy je diaspora, ať už ve své klasické formě nebo v ideálním případě, problematickou a ryze subjektivní záležitostí. Pro mnoho jedinců je diasporou jejich židovská identita a možný návrat do Izraele není nutně předpokládanou skutečností, a to buď z praktické stránky věci, nebo taktéž z náboženských důvodů (King, Christou 2008: 4).

Diaspora se týká i druhé generace migrantů, přičemž sleduje integraci a identitu, a to zejména kulturní identitu, která zahrnuje jak zemi, kterou aktuálně osidlují, tak i zemi původu rodičů. Mnoho novějších studií tedy

správně poukazuje na to, že migrace se netýká pouze první generace, ale i fenoménu, o kterém se mluví bohužel méně, a to jsou právě děti migrantů, čili druhá generace. Přičemž udržování si etnické identity v hostitelské zemi ne vždy znamená, že daní aktéři vlastní silná pouta k domovu svému či jejich rodičů (King, Christou 2008: 9).

2. 4. Druhá generace migrantů a návratová migrace

Mluvíme-li o druhé generaci migrantů a návratové migraci, pak celkově vzato pojednáváme o potomcích migrantů, kteří se z nejrůznějších důvodů navracejí do země, odkud migrovali jejich rodiče. Důvody návratu jsou různé. Dustmann (1995) uvádí dva nejdůležitější faktory, jsou jimi pohled rodičů a genderové rozdíly. Zatímco dívky se zamýšlejí nad obavou o zachování tradic, u chlapců zaznamenáváme spíše obavy ohledně ekonomické sféry života a kariérních vyhlídek. Rozhodnutí o návratu se řeší ale i v rámci celé rodiny. Zde je důležité upozornit, že mnoho migrantů druhé generace je ovlivněno názorem rodičů. Ovšem důležité je zdůraznit i to, že většina migrantů druhé generace, kteří odešli do země původu svých rodičů, bere z počátku v potaz i budoucí návrat do hostitelské země. Avšak poté, co se usadí, myšlenek o odchodu/návratu se často vzdají. Mohli bychom očekávat, že se usadí v městských oblastech, kde jsou větší pracovní příležitosti a jsou na tento způsob života z hostitelské země zvyklí, opak je pravdou. Až z jedné třetiny se migranti vracejí do venkovských oblastí nebo malých měst (Dustmann 1995: 139).

Návratová migrace je termín, který si zasloužil pozornost mnoha akademiků (Gmelch 1980, King 1986, Bryon 2000 atp.). Koncept, o který se

však zajímají v dnešní době autoři stále více, je právě návrat druhé generace migrantů. Zájem je zejména o vyzdvižení významu diaspory a sociálních sítí. Stále diskutovanější jsou však následky návratové migrace, a to zejména přihlídneme-li na ekonomiku. Zde je nutno uvést, že migranti shromažďují jak lidský, tak ekonomický a i sociální kapitál v hostitelské zemi. Pokud se však migranti navrátí, jsou všechny tyto aspekty hodnotným přínosem pro zemi vysílající (Reynolds 2008: 4).

Reynolds (2008: 9) taktéž uvádí, že v posledních letech se setkáváme s nejrůznějšími programy, které si kladly za cíl druhou generaci do své země přímo přilákat. To vše za cílem zisku jejich dovedností, jež nabyly v hostitelské zemi a taktéž s tím spojeného ekonomického kapitálu.

Největší obavy, které v sobě migrant má, je ale zejména o budoucí blahobyt jeho, ale i celé rodiny a dětí. Nejen to má na návrat velký vliv. Pochopit tyto duševní procesy, které zahrnují rozhodnutí o migraci a především té zpětné migraci, není pouze akademickým zájmem, ale taktéž důležitým bodem pro migrační politiku. Ve světě, který je stále více charakterizován celosvětovou konkurencí na pracovním trhu je váha pracovníka ze zahraničí na blaho jeho (budoucích) dětí při rozhodování se o případné migraci důležitým faktorem v rámci navrhování náborových politik (Dustmann 1995: 816).

Pro druhou generaci je vnímání „někam patřit“ velmi silné a vyvolávající obrovské emoce, které mění jejich život. Jejich zkušenosti a nabyté dovednosti nemusí nutně záviset pouze na rodičovské péči, kterou jim první generace předává, ale také na kvalitě rodného etnického prostředí. Borjas (1995, cit. z Dustmann 2008) tento proces nazývá etnickým

kapitálem, který je může dokonce separovat od hostitelské společnosti do odlehlejších částí daného prostředí.

Množství akademických studií poukazuje na fakt, že proces návratové migrace může mít vliv na různé aspekty chování těchto jedinců/migrantů. Autoři taktéž často uvádějí, že velkou roli hraje názor rodičů a jejich zkušenosti. Jejich výzkumy (Becker, Tomes, Solon) naznačují, že se investice vložená do vzdělání, jež získali v hostitelské zemi, se v mnoha případech v rodné zemi pozitivně vrátily, a pokud rodič věřil, že návrat potomka tyto investice vrátí, úměrně to zvyšovalo pravděpodobnost trvalé migrace stejně jako stabilní příjmy jejich potomka. Významnou roli taktéž hraje vztah otec-syn. Přičemž vzdělání a pracovní (ne)úspěšnost otce se ukázala jako důležitý bod v rozhodování se syna o migraci tím spíše, pokud šlo o migraci trvalou. Již dřívější studie poukazují na to, že výrazný vliv má nejen bohatství, ale i případný potenciál příjmů, který se předává z jedné generace na druhou, bývá ale rozdílný v rámci dané migrační komunity (Dustmann 2008: 300).

3 METODOLOGIE

Tato bakalářská práce je koncipována jako systematická rešerše odborné literatury, zabývající se návratovou migrací tzv. druhé generace migrantů a vnímání jejich identity. Stěžejní, jak již ze zaměření práce plyne, bylo vyhledání odborných zdrojů, jež o daném tématu vypovídaly. Prvotní hledání zdrojů započalo v únoru 2017, a to skrze dostupné elektronické informační zdroje, jimiž byly: JSTORE, Oxford a Cambridge Journals, Science Direct a Sage. Vyhledávané zdroje osahovaly tyto klíčové termíny či jejich

kombinace: *Second Generation Migrants, Return Migration, Return Migration among Second Generation Migrants, Identity, Diaspora a Transnationalism*. Nalezených vhodných zdrojů bylo třicet sedm. Studií vhodných pro praktickou část bylo patnáct.

Nejvíce textů, které obsahovaly kombinaci klíčových slov, tj. *Return Migration of the Second Generation Migrants*, bylo nalezeno v databázi JSTORE. I přes to, že docházelo již v rámci výběru textů k čištění, po podrobnějším prostudování se jich poměrně velká část musela odstranit. Což mě vedlo k dalšímu kroku, a to, že v květnu 2017 jsem dohledala přes doporučenou doménu Google Scholar dalších deset vhodnějších zdrojů pro svou práci.

Důvodem, proč některé texty nevyhovovaly obsahu práce, bylo například to, že klíčová slova byla obsažena v textu pouze v abstraktu či na prvních pár stranách, které se však dále nerozvinuly. Taktéž mnoho textů se zabývalo pouze teoretickou rovinou návratové migrace druhé generace migrantů, nikoliv studií prezentující vlastní výzkum návratové migrace u druhé generace migrantů, či se informace velmi podobaly. Proto jsem musela zapojit kritické myšlení a vybrat ty texty, které opravdu přicházely s novými zjištěními. Textů, které jsem níže použila pro samotnou analýzu, bylo sedm (viz tabulka v příloze).

Většina využitých zdrojů pro analýzu vznikla po roce 2000. Což samozřejmě odpovídá, protože do té doby studovali akademici zejména návratovou migraci první generace migrantů, měřítko zájmu o generaci druhou je poměrně čerstvé. Nejstarší z užitých textů byl z roku 2005 od Robert Potter, viz tabulka v příloze. Nejnověji publikovaný text byl z roku 2014, autor Nilay Kilinc, taktéž viz tabulka. Medián publikačního roku pak byl rok 2006, taktéž možnost nahlédnout do tabulky.

Všechny využití texty do empirické části práce jsem si několikrát přečetla a při každém čtení zaznamenávala body a strany, u kterých se objevovaly informace, které bylo nutné pro pochopení problematiky a daného výzkumu uvést. Byly to nejen teoretické roviny, ze kterých autor vycházel a na které se v práci odkazoval, ale i to, zda pracoval se skutečnými aktéry či sbíral již prostudované materiály. Taktéž jaké metody použil, jaké byly případně otázky, na které chtěl získat odpověď a samozřejmě jaké závěry z jeho analýzy vzešly.

3. 1. Metodologické přístupy jednotlivých studií

3. 1. 1. Švýcarsko a Itálie

Wessendorf (2007) se zabýval návratovou migrací druhé generace migrantů ze Švýcarska do Itálie. Autor se zde snažil o náhled do problematiky tzv. kořenů migrace, přičemž popisuje migraci druhé generace migrantů do země, kde se narodili jejich rodiče. Vyvinul snahu o zkoumání nesrovnalostí mezi vyobrazením vlasti před procesem migrace jejich rodičů a skutečností, která nastane v případě, kdy se druhá generace do této vlasti přemístí a usídlí.

Klíčové pojmy, skrz které svou analýzu propracovával, byly zejména: druhá generace, transnacionalismus, návrat, gender; Švýcarsko a Jižní Itálie. Předkládané výsledky byly založené na etnografickém výzkumu, který probíhal během jednoho roku v místě, které se jmenuje Salento (Apulia), a které nalezneme na jihovýchodě Itálie, ale taktéž i ve Švýcarsku. Autor nevedl s respondenty, kterých bylo 23, jen rozhovory, ale také je i pozoroval. Rozhovory se dotýkaly témat života a probíhaly s druhou generací italských

migrantů, kteří se vrátili do Itálie ve věkovém rozmezí od 20 do 32 let. Další fáze rozhovorů byla vedena s aktéry, kteří byli taktéž migranty druhé generace, ale kteří v té době žili ve Švýcarsku (Wessendorf 2007).

Většina studií tohoto typu se zabývala spíše teenagery, kdežto v tomto případě šlo o vhléd do problematiky z pozice dospělého člověka, který vypráví o svém životě, dětství, dospívání, ale i o volbě návratu do rodné země jeho rodičů. Tato studie však nebyla založena jen na neformálních rozhovorech o životě, ale dotýkala se i témat genderových vztahů. V první části tohoto článku bylo historické pozadí italské pracovní migrace a translokální kontext, ve kterém vyrostla druhá generace. Druhá část se zabývala počátků migrace jejich rodičů. Třetí pak na způsoby integrace v Itálii (Wessendorf 2007).

3. 1. 2. Velká Británie a Polsko

Předkládaná studie od Doroty Osipoviéc (2006) je kvalitativním výzkumem zaměřeným na návratovou migraci druhé generace britských Poláků, žijících ve Varšavě a Londýně, který se uskutečnil v letech 2002-2003. Stěžejní bylo získání pohledu do specifické národní identity, která je v tomto případě složena z polských a britských prvků.

Cílem této analýzy bylo porovnat strategie a motivy dvou skupin britských Poláků patřící do stejné generace - jedna skupina, která se rozhodla přesunout do Polska a druhá, která zůstala v zemi narození. U definice druhé generace, které byla aplikována na tento výzkum, je důležité, aby se osoba narodila ve Velké Británii a jejími rodiči byli Poláci narození v Polsku (Osipoviéc 2006).

Respondentů bylo 36, z nichž 25 se vrátilo do Polska a 11 zůstalo v době studie ve Velké Británii. Většina rozhovorů se uskutečnila v průběhu roku 2003. Důležité je však poznamenat, že jedenáct respondentů se po uskutečněné studii vrátilo zpět do Londýna (Osipoviéc 2006).

Výzkum byl založen na semistrukturovaných hloubkových rozhovorech, provedených na základě předem určeného scénáře. Všechny rozhovory probíhaly v polštině, ale respondenti měli vždy možnost vysvětlit některé pro ně složité situace v anglickém jazyce. K výběru respondentů sloužila metoda sněhové koule. Dvě další techniky byly použity tak, aby poskytly širší kontext pro interpretaci údajů a byly jimi hloubkové rozhovory, tisková analýza a Focus Group (Osipoviéc 2006).

3. 1. 3. Karibik a Barbados

Potter (2005) ve svém výzkumu uvádí výsledky návratové migrace druhé generace migrantů žijících na Barbadosu zpět do Karibiku a jejich důsledky. Tento průzkum byl poměrně krátký a poznatky autor získával na základě rozhovorů s 25 migranty druhé generace. Důraz se kladl zejména na socioekonomickou situaci, důvody jejich přesunu a i problémy, se kterými se v hostitelské zemi potýkali, jako jsou potíže s vytvářením přátel, pocit být outsider či kulturní šok.

Analýza poukázala na důležitý aspekt ohledně problémů národní a rasové identity, která má v tomto případě velký význam. Klíčová slova, na kterých byla studie postavena, byla: Barbados, Karibik, národní identita,

rasová identita, druhá generace, návratový migrant a nadnárodní migrant (Potter 2005).

Autor měl vzorek čtyřiceti respondentů, se kterými vedl otevřené semistrukturované rozhovory. Výzkum byl realizován od října roku 1999 do února roku 2000 pomocí grantu britské Akademie. Jak již bylo uvedeno výše, cílem tohoto projektu bylo poskytnout vůbec první komplexní socioekonomické a demografické zjištění motivů migrace a zkušeností druhé generace s migrací. Prakticky všichni informátoři byli kontaktováni telefonicky a v případě, že souhlasili s rozhovorem, byl s nimi veden. Přičemž tito migranti kvitovali možnost určité anonymity, kterou jim hovor po telefonu poskytoval. Nicméně pokud informátoři souhlasili, byl s nimi veden i rozhovor tváří v tvář. Průměrný věk respondentů pak byl 33-72 let, s mediánem 35 let (Potter 2005).

3. 1. 4. Řecko a Spojené státy americké

Další z textů pojednává o návratové migraci druhé generace Řeků, navracejících se do rodné země ze Spojených států amerických. Tyto děti se narodily v Americe, zde byly i vychovávány a vzdělávány. Příběhy této generace jedinců však nebyly dosud natolik prozkoumány. Jedná se o druhou generaci Řeko-Američanů, kteří se narodili ve Spojených státech amerických přímo Řekům nebo Řeko-Americkým rodičům (Christou 2006).

Studie popisovala způsoby vyloučení, přemísťování a přizpůsobování druhé generace řeckých Američanů k rodné vlasti s přihlédnutím na konstrukci sebe a národa, stejně jako diskurs o "pořečtění", „poameričtění" a "poevropštění" při utváření a vyprávění o své etnické příslušnosti. Příběhy

vyjadřovaly situace, kdy druhá generace migrantů pociťovala narušení identity v interaktivním prostoru "domova" a "hostitelské zemi". Na základě fenomenologického přístupu byly s aktéry vedeny hloubkové rozhovory v Aténách a byly shromážděny od roku 1994 do 2000. Věkový vzorek respondentů pak byl od 20 do 60 let, při počtu jedinců 40 (24 žen a 16 mužů) (Christou 2006).

3. 1. 5. Mexiko a Spojené státy americké

Studie od autorů Rendall a Torr (2008) pojednává o návratové migraci druhé generace z USA do Mexika, která probíhala v jejich dětství a zvažování důsledků tohoto typu migrace na jejich školní docházku. Jejich míra zápisu a docházky ve školách v Mexiku je o hodně nižší, než v případě mexických dětí druhé generace žijících v USA a nemůže být vysvětlena jejich negativním postojem ohledně migrace. Z toho vyplývá, že země pobytu je daleko důležitějším rozhodujícím faktorem na výsledky školní docházky, než je status migrujícího jedince.

Tato studie se zabývala výše uvedeným rozporem a empirickými odhady zohledňující velikost a povahu migrace druhé generace z USA do Mexika ve školním věku. Pracovala mimo jiné s daty z mexického sčítání lidu v letech 1990 a 2000 spolu s údaji o narození těchto dětí ve Spojených státech amerických. Kromě toho porovnávala míru zápisu jak v Mexiku, tak v USA spolu se srovnáním vzdělání matek a vzděláním jejich a do jaké míry tato komparace může přispívat k rozdílům v zápisu do škol (Rendall, Torr 2008).

3. 1. 6. Turecko a evropské státy

Autor Fokkema (2011) ke svému výzkumu využil údaje z projektu Integrace evropské druhé generace (TIES) a zkoumal determinanty návratu mezi tureckou druhou generací migrantů v několika evropských městech. Teorie vycházely z hypotézy o ekonomických a sociokulturních účincích integrace, transnacionální vazby a jejich variace v souladu s daným politickým režimem. Výsledky pak zdůrazňovaly převahu transnacionálních a sociokulturních integračních faktorů. Turečtí migranti druhé generace, kteří měli silné transnacionální splynutí s krajinou původu svých rodičů a ti, kteří byli taktéž dobře integrováni do sociokulturního života, byli více ochotni se "vrátit". Je poměrně zajímavé, že ekonomická situace dané hostitelské země neměla významný vliv, a i když důvody k návratu se v daných evropských zemích poměrně lišily, nenalezly se žádné důkazy o vlivu politiky daného státu.

Data, jak již bylo uvedeno výše, pocházela z uvedeného projektu TIES. Tato spolupráce měla za výsledek srovnávací výzkumný projekt o životě osob druhé generace tureckého, marockého a jugoslávského původu v patnácti městech osmi evropských zemích. Výzkum probíhal v letech 2007 a 2008 s přibližně 10 000 respondenty ve věku od 18 do 35 let, a to včetně 3 750 osob, patřících do domorodých kontrolních skupin. Respondenti odpovídali pomocí dotazníku a byli vybráni pouze v případě, že se narodili v dané evropské zemi a alespoň jeden z jejich rodičů se narodil v Turecku, Maroku a bývalé Jugoslávii (Fokkema 2011).

3. 1. 6. Turecko a Německo

Kilinc (2013) se zabýval migrací druhé generace Turků narozených v Německu. Tato studie se zabývá budováním a vnímáním "domova" v rámci jejich turecké výchovy v Německu a jejich "návratem" a zkušenostmi po návratu do Turecka. Zvláštní pozornost byla také věnována genderovým rolím. Empirické výsledky pocházely z hloubkových, částečně strukturovaných rozhovorů s druhou generací Turků, kteří pobývali v roce 2012 v Istanbulu a kolem něj. Práce analyzovala tři typy otázek s ohledem na diasporu, paměť, návrat, migraci, generaci a genderové teorie.

Autor se zaměřil na narativní typ rozhovoru jako hlavní nástroj výzkumu tak, aby pokryl různá časová období životy dotazovaných. Otevřené a hloubkové rozhovory pak byly považovány za nejlepší přístup k zachycení životních příběhů respondentů. Aplikovány byly polostrukturované otázky, které byly inspirovány studií od King a Christou. Pět pilotních rozhovorů bylo realizováno již v létě roku 2012 v Istanbulu. Každý rozhovor byl nahráván na kazetu se souhlasem dotazovaných a trval přibližně půl hodiny až jednu hodinu. Pilotní rozhovory ukázaly, že semistrukturované otázky nemusí nutně vést k přímé odpovědi a mohou mít za následek to, že respondenti váhají a dokonce se i nutí do odpovědi. V rámci druhé návštěvy, která probíhala od října do listopadu 2012, pak bylo vedeno 30 rozhovorů na jednu až dvě hodiny. Spolu s pilotní fází bylo nashromážděno 35 rozhovorů, z toho 31 bylo vedeno tváří v tvář a zbylé prostřednictvím Skypu či Gmailu. Konečně je třeba uvést, že 14 rozhovorů bylo vedeno s muži a 21 z nich se ženami. Autor tak získal k transkripci zhruba 500 stran příběhů (Kilinc 2013).

4 VÝSLEDKY A INTEPRETACE DAT

Užíváme-li v kontextu druhé generace termín "návrat", užíváme ho v rámci přesunu ze země hostitelské do země původu. Nicméně mnoho Italů druhé generace ve svých výpovědích zmiňovalo, že se nemohou přece vrátit na místo, kde v minulosti nikdy nežili, a kde pouze strávili určitou část roku. Samotné vysvětlení dané problematiky - návrat někam, kde nikdy nebyli - v sobě nese bohužel i značně omezenou literaturu na dané téma. Literatura, která rozvíjí téma transnacionalismu druhé generace se soustředí více méně pouze na hostitelské země, ne na země, kam se druhá generace potencionálně vrací či vracet může. Je však vystudováno, že v mnoha případech jsou důvody návratu spojené s finanční situací a pevnými rodinnými vazbami (Gmelch 1980).

Dorota Osipoviéc (2006) se zabývala ve své výzkumné práci případem vnímání identity druhé generace migrantů žijících ve Velké Británii. Stěžejní bylo zejména vnímání jejich polské identity. Pracovala na předpokladech, že silná identifikace s polskou národností většinu druhé generace migrantů na počátku devadesátých let ovlivní k rozhodnutí o návratu do Polska. Spolu s kolegy byla toho názoru, a ovlivňovalo to do značné míry i její práci, že identita jedince je hlubokým sociálním jevem. Její další inspirací byly například i studie autorky Hanna Malewska-Peyre (1992, cit. z Osipoviéc 2006), která tvrdí, že: „Totožnost je relativně stabilní struktura pocitů, hodnot a reprezentací, které se formují během života jedince prostřednictvím kontaktu s ostatními.“

Druhá generace Poláků, žijících ve Velké Británii, přejala od svých rodičů znalost polského jazyka a některé z národních hodnot. Avšak druhá

generace (na rozdíl od jejich rodičů) citové vazby k rodné zemi jejich rodičů v podstatě nepociťovala. Stanisław Ossowski (1967, cit. z Osipoviéc 2006) říká, že v případě aktéra a jeho vlasti rozlišujeme dva typy vztahů. Je jím soukromý a ideologický. Podle výše zmíněného autora soukromý typ identifikuje jakýsi fyzický prostor, nebo-li prostředí a území, u něhož si aktér vytvořil personalizované vztahy a prožil zde období, které formovalo jeho osobnost. V tomto případě mluvíme o dětství. Zde je na místě uvést, že druhá generace Poláků, žijících ve Velké Británii, si tento typ vztahu vybudovat nedokázala, jelikož fyzický prostor, tj. Polsko, nikdy v minulosti alespoň většina z respondentů nenavštívila. Tento případ se ale netýká druhého typu vztahu, založeném na silném spojení s Polskem, jako s „ideologickou“ vlastí. To patrně souviselo s přejímáním kulturních hodnot jejich rodičů.

Pro druhou generaci migrantů je běžné mít k zemi původu jejich rodičů nostalgické vztahy. To vede k tomu, že někteří z nich skutečně migrují na místo, odkud pocházejí jejich rodiče, v očekávání, že zde naleznou ideální místo k životu. To je případ i druhé generace italských migrantů žijících ve Švýcarsku. Tato studie se zaměřovala na transnacionální život a jeho každodenní aspekty, které zahrnují i různá životní období jako je dětství a dospívání druhé generace migrantů, kteří se chtějí přemístit nebo "navrátit" do země původu svých rodičů. Mluvíme zde také o pojmu, který se nazývá "migrace kořenů", to je skutečnost vedoucí k migraci potomků na místo, kde žili jejich rodiče (Wessendorf 2007: 1083-86).

Zajímavým faktem je i to, že první generace si mohla skrze své děti; druhou generaci splnit sen o návratu. Realizace pro ně byla z mnoha důvodů nemožná a s přibývajícím věkem se bohužel daný sen stále více vzdaloval. Naděje proto dřímala v očích jejich dětí. Druhá generace tuto vizi

o návratu uskutečňovala zejména z důvodu jakéhosi poslání pomoci rodné zemi jejich rodičů, a to nejen v ekonomické sféře daného státu (Osipovič 2006: 42, 43).

Wessendorf (2007: 1088) poznamenává, že první generace si však byla i přes nostalgické vzpomínky plně vědoma, že takový komfort a stabilitu, jako nabízí Švýcarsko, jejich děti v Itálii naleznou spíše stěží. Koneckonců je všeobecně známo, že švýcarská ekonomika je jedna z nejstabilnějších vůbec. I přes to ale druhá generace svůj sen o návratu měla, a to i skrze interakce s ostatními italskými migranty. Někteří z nich se dokonce nechali slyšet, že na rozdíl od svých rodičů sen o návratu chtěli uskutečnit. Pocity o nenaplněném návratu, které v sobě možná po celý život nesli jejich rodiče, jednoduše prožít nechtěli.

Bolzman a kol. (2003, cit. z Wessendorf 2007) taktéž uvádí, že „translokální vztahy v dětství a v dospívání, silně ovlivňují vytváření identity a integrace druhé generace Italů ve Švýcarsku. Rodiče aktivně podporují profesionální integraci svých dětí a vzestupnou mobilitu prostřednictvím vzdělávání. Proto, navzdory obtížným ekonomickým, sociálním a politickým okolnostem, se druhá generace dokáže poměrně úspěšně integrovat. V rámci kladení důrazu na vzdělání a začleňování do švýcarské společnosti a trhu práce, mnoho rodičů však vyzdvihovalo i důležitost prostředí, odkud pocházejí. To a jiné přidružené aspekty tedy velmi ovlivnilo jejich vnímání kulturního a sociálního odkazu k vlasti.

Italové se dostávali do Švýcarska v různých časových obdobích. Mezi jedny z prvních řadíme ty, jež se rozhodli migrovat během druhé poloviny devatenáctého století, a to za účelem získání práce v rámci budování alpských tunelů. Avšak, většina z migrujících se dostávala do Švýcarska již

po druhé světové válce. Zde mluvíme o tzv. poválečné evropské migraci, která se týkala zejména jižních a jihovýchodních Evropanů, kteří chtěli pomoci s rozkvětem poválečné hospodářství (Halter, 2003, cit. z. Wessendorf 2007). Většina migrantů, kteří pocházeli z Itálie, byli zemědělci ovšem bez půdy, obývající jižní část Itálie, kde, jak je známo, ekonomické podmínky nejsou natolik silné, jako je tomu na severu. To a jiné aspekty byly důvody k migraci do pohostinnějšího Švýcarska. Zde měli za cíl získat tolik peněz, aby si později pořídili ve své rodné zemi půdu vlastní. Tito migranti navštěvovali místo, odkud pocházeli alespoň jednou, v lepším případě vícekrát za rok, spolu se svými dětmi. Tím se vazby nejen pro první generaci upevňovaly. Tato vzdálenost byla však nejen finančně, ale i fyzicky náročnou záležitostí (Wessendorf 2007: 1084-86).

Věk a rodinný stav jsou další proměnné, která ovlivňují možnost návratu do Itálie. Tyto problémy jsou převážně založené na protikladu: Švýcarsko ekonomicky a sociálně zabezpečená země, oproti tomu ale Itálie a její nestabilní pracovní trh, který se vyznačuje zejména nelegální pracovní silou. Profesionální dráha však pro každé migranta druhé generace neznamena propad. Mnoho z nich si mohlo, pokud pracovali v odvětví, jako jsou mechanici, kadeřníci či obchodníci, dovolit v Itálii provozovat svůj vlastní obchod. Tento přepych si ale ve Švýcarsku dovolit nemohli. Zde je na místě uvést, že ne každý migrant se vracel z důvodu sociálního vyloučení a pocitu etnické odlišnosti, která mohla nastat ve Švýcarsku, ale také i proto, že pro ně byla Itálie jednoduše atraktivním místem k životu (Wessendorf 2007: 1090).

Faktorem, který dle Górný (2006: 69) ovlivňoval návrat druhé generace migrantů z Itálie do Polska, byly zejména děti, jejich věk a práce.

Pokud by návrat znamenal narušení jednoho z těchto činitelů, znamenaly by to zcela jistě komplikace pro celou rodinu. U dětí se kladl důraz na plynulost přechodu v rámci jejich věku a školní docházky a celkového prospěchu, který by zcela jistě návrat ovlivnil, u rodičů pak hrála významnou roli práce. Pokud pracovní příležitosti v Polsku byly výhodné, návrat by to pouze usnadnilo. Pokud ale nebyly, opět by to znamenalo pouze komplikace a možné oddalování.

V případě polských migrantů druhé generace, kteří měli již rodinu, návrat realizoval jako první jeden z partnerů (obvykle otec). Důvodů bylo hned několik, nejdůležitější však je ten, aby pro svou rodinu připravil pomocí vhodného bydliště a celkového prostředí, na nenásilnější a plynulejší příchod celé rodiny. Mnoho z nich v případě, že disponovali ve Velké Británii nemovitostí, ji zde prodalo, což v sobě neslo i pomyslné spálení mostu či minulosti v hostitelské zemi. Tento krok nenastal ale vždy, a to vzhledem k tomu, že rodiče, tj. první generace, s nimi v Británii dům sdílela a na stáří zde setrvala. Prodeji domu i pomyslně bránila finanční jistota – pronájem domu v Británii znamenal přísun peněz, který vzhledem k polským poměrům byl více než žádoucí (Górny 2006: 67).

Globálně vzato byla ale Británie, konkrétně Londýn, pro Poláky vzhledem k etnické různorodosti dané oblasti velmi přívětivým místem, kde se mohli cítit komfortně. Jedná se taktéž o místo, kde obě identity (polská i britská) nemusely být v rozporu a zachovaly se obě. Jak už to ale bývá, pozitivně tuto situaci nehodnotili všichni. Někteří migranti druhé generace naopak multietnicitu daného prostředí vnímali negativně a právě rozmanitost kultur v nich pocit domova navodit nemohla. Oproti tomu etnicky spíše stejnorodé Polsko tuto domáckou atmosféru nabídnout mohlo. V Londýně se cítili jednoduše řečeno jedněmi z mnoha. Velikost Londýna, dav a dopravní

zácpy tento pocit obvykle jen potvrzovaly (Osipoviéc 2006: 19).

Druhá generace Italů oproti Polákům měla ohledně návratu opačné pocity. U nich byla přítomna na jedné straně silná víra v nalezení svých kořenů a vnímání jejich identity. Na druhé straně však byla ekonomická stránka života, která ovlivňuje jejich životní dráhu neméně. Symbolično, fyzično i duchovno, které je spjaté s Itálií, je taktéž v protikladu s čistým, ale o poznání chladnějším prostředním Švýcarska. A ač k místu, které jim poskytlo domov, cítili sounáležitost, touha po místě, které by jim mohlo být skutečným domovem, je poměrně silná. Touha, která je vedena dokonalým vyobrazením jejich vlasti, je bohužel ale spjata s existenčním šokem, jelikož aktéři druhé generace si neuvědomují hospodářské a sociální nejistoty, které na ně mohou v Itálii čekat, a se kterými se s největší pravděpodobností opravdu setkají (Wessendorf 2007: 1098).

Podle Wessendorf (2007: 1092) je neméně důležitý koncept genderu ve spojení s věkem migranta. Starší migranti a zejména muži mají většinou stejné očekávání, které se váže k návratu do Itálie, proto u nich zklamání vždy nenastane, nebo alespoň ne bezprostředně po návratu. To se týká i vdaných žen nad třicet let, jelikož jsou méně pod dohledem jakési sociální kontroly. Tři ženy se dokonce vrátily zpět do Švýcarska. Důvodem byl subjektivní pocit nedostatku svobody a možností, se kterými se v Itálii setkaly. Většina migrantů ale v Itálii i přes počáteční nesnáze zůstala. Nad vodou je držely zejména rodinné vazby a vznik manželství s domorodci. Po čase a po počátečním ekonomickém a strukturálním šoku, zjistili, že Itálie je pro svou pohostinnost a klima místem, kde se mohou cítit dobře.

I přes to, že akademici stále více a častěji vedou vědecké polemiky o způsobech, jak mohou migranti vyzdvihovat koncept transnacionálních

vztahů, je však stále záhadou, proč někteří jedinci, anebo přímo místa jsou více nadnárodní a co vymezuje či odstraňuje pevnost těchto mezinárodních hranic (Rogers 2005, cit. z Wessendorf 2007:). Italové žijící ve Švýcarsku, a zejména pak druhá generace, jsou ukázkovým příkladem tohoto nadnárodního společenství.

V případě druhé generace návratových migrantů z Barbadosu do Karibiku, pojednáváme o jedincích, kteří se za vidinou zlepšení finanční situace rozhodli přemístit v rozpětí padesátých a šedesátých let minulého století. Výzkum měl velké politické důsledky, včetně ukázky toho, jak druhá generace může významně přispět k rozvoji sociálního a lidského kapitálu rozvojovým zemím. Projekt se snažil zjistit, zda tato druhá generace migrantů a jejich pozice je vnímána jinak než v případě první generace migrantů. Co je motivuje, proč jsou připraveni opustit zemi jejich narození, jak dobře jsou připraveni a jakými fázemi prošli předtím, než se rozhodli k procesu migrace. Taktéž kolik z nich se zvládne bez větších problémů adaptovat a kolik se vrátí zpět k pohodlnějšímu typu života v hostitelské zemi (Potter 2005: 217).

Možná je překvapivé, že převážná většina těchto návratových migrantů byly ženy, které byly relativně mladé, dalo by se říci v produktivním věku - s průměrným věkem mezi 30 a 35 lety. Typické pro ně byly odborné znalosti a příprava v dané profesy, což bylo vnímáno jako „zpětný odliv mozků“, který odváděl vzdělané lidi zpět do Karibiku (McAslan 2001). Barbados byl pro mnohé pociťován jako skutečný domov s lepšími příležitostmi v oblastech podnikání, vlastnictví pozemků, bydlení, vzdělávání dětí, počasí a lepší celkovou kvalitou a přístupem k životu. Narušení identity bylo ovšem velmi silným determinantem, který kvalitní způsob života zde

spíše kazil. Aktéři návratu zmiňovali dokonce pocit být „outsiderem“ v zemi, kde se narodili, což zní poněkud bizarně (Potter 2005: 230).

Potter říká (2005: 234), že návrat urychloval i zkušenost žen s místními společenskými poměry. Ženy bohužel obtížně navazovaly přátelství s barbadoskými ženami, a proto se nejen ony cítily, že žijí mezi dvěma světy. Několik respondentů uvedlo, že vůbec nejobtížnější byl první rok po návratu a že mnoho z nich mělo tendence se opakovaně vracet. Další uvedli, že první tři roky byly velmi kritické, a právě po jejich uplynutí buď v cílové zemi zůstali, anebo se vrátili zpět. Můžeme zde taktéž hovořit o kyvadlových migrantech, jak poznamenává i Gmelch (1980): „Ti se pohybují tam a zpět a vytváří tzv. nadnárodní společenství, která využívají multilokální sítě na obou stranách Atlantiku.“

Další ze studií zaměřených na migraci druhé generace, si kladla za cíl zjistit vliv návratu z Ameriky do Mexika, a to zejména na vzdělanostní úspěchy dětí a případný zápis do škol v Mexiku. Studie, které se zabývaly migrací mezi Mexikem a Spojenými státy americkými jsou v mnohém podobné, zejména pak ve faktech o procesu návratové migrace. Dalším zajímavým faktem je, že druhá generace často migruje do země původu jejich rodičů spolu s nimi. Přičemž se v tomto případě kladl důraz i na dosažené vzdělání jejich rodičů (zejména matek) a školní prospěch ve Spojených státech amerických (Rendall, Torr 2008: 730).

Nejvyšší míra migrace do Mexika byla zaznamenána těsně po narození potomků první generace, která pak klesala s věkem dítěte. Dalším zjištěním bylo, že se migranti spolu se svými dětmi vraceli zpět do Ameriky, a to buď těsně před započítáním školní docházky, nebo těsně po ukončení

školní docházky. Podle autora výzkumu dokonce více než polovina dětí, která zpětně migrovala do Mexika ve věku dvanácti let, se do budoucna vrátila (průměrně okolo sedmnácti let) zpět do Spojených států amerických (Rendall, Torr, 2008: 731).

Nyní se vrátíme k důležitosti matek a jejich dosaženého vzdělání. Upřesníme-li to, hraje zde roli nejen jejich vzdělání, ale taktéž to, zda matka s dítětem žila, anebo nežila. To mělo na jejich potomky velký socioekonomický vliv. Logicky pak děti, které s matkou nežily, měly více znevýhodněný socioekonomický status. Děti, jejichž matky měly dokončené základní vzdělání, svým dětem v Mexiku žádnou ze škol bohužel nedopřály (Rendall, Torr 2008: 733).

Fakta hovořila takto: v Mexiku žilo 17 % dětí z druhé generace s matkou, která měla základní vzdělání, 39 % s matkou, která měla vzdělání středoškolské, a 16 % bylo dětí, které s matkou v Mexiku vůbec nežily. Zjištění autora o vlivu návratu na školní docházku v Mexiku byly spíše negativní a dokonce míní, že migrace a školní úspěch druhé generace migrantů si zaslouží daleko rozsáhlejší debatu (Rendall, Torr 2008: 737).

Velmi podobnou situaci po návratu zažila ale i druhá generace migrantů, navracejících se taktéž ze Spojených států amerických, ale do Německa. Většina aktérů zažívala obrovské obtíže ve svém vzdělanostním životě (stejně jako migranti v Mexiku), ale i v profesním. Migranti se převážně shodli, že neexistují žádné ekonomické, profesní nebo vzdělávací příležitosti, kde by mohli ve Spojených státech amerických vyniknout. Dokonce se nechali slyšet, že jsou místní společností silně utlačováni (Christou 2006: 840-843).

Co je však v tomto případě nutné zdůraznit je, že u druhé generace Řeků žijících v Americe je důležité spojení všech níže uvedených pojmů, které k návratu plynule přispěly. Jsou jimi domov, hostitel, pocit někam patřit, odcizení, já-identita, ale i samotná konstrukce procesů, které tyto termíny v jedinci vyvolaly. K nim patří návrat přes určitý časoprostor a historickou linku. Proto jak sama autorka uvádí: „Návratová migrace je sociální fenomén, který se objevuje v konkrétních historických a politických obdobích, ale je to také fenomén, který formuje (post) moderní historii národů a států“ (Christou 2006: 840-843).

Fokkema (2011) se zaměřoval na návrat druhé generace Turků z Evropy. Tito migranti se vyznačovali zejména silným vztahem k rodné zemi jejich rodičů, přičemž je zajímavé, že ekonomický aspekt nehrál v rozhodnutí o návratu natolik významnou roli. Nicméně, důvody pro návrat se lišily s ohledem na danou evropskou zemi, kterou migranti obývali. Většina migrantů se do dané kultury příchozí země nikdy nezačlenila natolik tak, aby to změnilo jejich transnacionální myšlení. Velkou roli hrály i stále vyspělejší technologie (telefon, PC apod.), díky kterým mohli vazby s Tureckem spíše posilovat, než ztrácet či úplně vymazat. To jejich plynulejšímu návratu samozřejmě jenom prospělo.

V případě návratu u druhé generace tureckých migrantů hraje významnou roli pohlaví, rodinný stav či stát, ve kterém žili. Větší míru návratnosti autor zaznamenal u mužů než u žen. Pokud jedinci žili s partnerem, který nebyl turecké národnosti, návrat se spíše nekonal, a to samé v případě, že ve vztahu dvou partnerů figurovaly i děti. Migranti, kteří žili v zemích jako je Nizozemsko, Belgie a Francie se vrátit do Turecka chtěli. Ti, kteří obývali státy jako je Švédsko, Německo a Švýcarsko však méně. Důležité v návratnosti do Turecka bylo i začlenění v hostitelské

společnosti a transnacionalita, přičemž v zemích, kde převažovalo multikulturní myšlení se myšlenka o návratu spíše neuskutečnila než v zemích, které byly etnicky homogennější (Fokkema 2011).

Nyní zde máme (paradoxně k výše uvedeným závěrům o nepravděpodobnosti návratu do Německa) případ návratové migrace druhé generace Turků žijících právě v Německu. Tato výzkumná analýza se zaměřovala zejména na prozkoumání sociálního pole, jež zahrnovalo například rodinu, práci, školu, ale i sousedy, které identitu jedince jednoznačně formují. Výzkumná otázka zahrnovala jejich tři různé fáze života. První a druhá výzkumná otázka zkoumala jejich vnímání „domova“. Třetí výzkumná otázka měla za cíl studovat tuto konstrukci „domova“ s ohledem na návrat do původní země, ale taktéž s ohledem na gender (Kilinc 2014: 4).

První z migrací do Německa byly zaznamenány na počátku šedesátých let minulého století a účastnili se jí zejména muži ve věku od 20 do 30 let. To, co je zajímavé, je fakt, že byli poměrně kvalifikovaní, srovnáme-li je s průměrným pracujícím obyvatelem Turecka. Nejvýraznější v tomto směru však byly léta 1971 – 1973, kdy přišlo do západní Evropy více než půl milionu Turků, přičemž 90 % z nich právě do Německa. V dnešní době turečtí přistěhovalci stále tvoří největší menšinu žijící v Německu. Zajímavostí je, že tito přistěhovalci jsou zde často nazýváni „Almanci“, což je termín pro bohaté obyvatele, kteří jedí vepřové maso a žijí velmi pohodlným životem na západě (Kilinc 2014: 6).

Razum a kol. (2005: 719, cit. z Kilinc 2014) tvrdí, že návrat těchto migrantů byl málokdy zapříčiněn pouze kvůli ekonomickým či zdravotním důvodům a vymezuje tři ideální typy návratových migrantů:

- 1) První z nich je tzv. kulturní tradicionalista, který se vzdal žití v Německu bez jakékoliv nostalgie, jelikož ctil tureckou kulturu a stále jako nadřazenou.
- 2) Druhý je tzv. nostalgik, jenž se v Turecku potýká s finančními nesnázemi, který se ale na druhou stranu necítí v Německu kvůli etnickým předsudkům dobře.
- 3) Konečně třetí je tzv. obou-systémový sympatizant, který se má dobře nejen v Turecku, ale i v Německu, avšak má na Turecko reálnější pohled.

Autor na základě výzkumu dospěl k jednoznačným závěrům a to, že druhá generace měla ohledně návratu smíšené pocity. Přestože většina z nich měla pocit, že Turecko je jejich "domovem", byli často po návratu do Turecka zklamáni. Jednoduše zjistili, že pocit „někam patřit“ se v Turecku nenaplnil a život se jim spíše nezlepšil. Důvodem bylo i mimo jiné to, že jim život v Turecku připadal velmi chaotický a nefunkční. Doslova všechno (škola, vláda, práce) si žilo svým životem bez striktnějších pravidel, s čímž se v podstatě uspořádanějším Německu nesešli. Druhá generace si taktéž přenesla diasporickou identitu sebou, do rodné vlasti jejich rodičů, protože se vraceli do „umělé“ vytvořeného domova, což pro ně znamenalo vznik nového místa k žití a sdílení nového prostora s novými lidmi kolem nich. To tudíž znamenalo jediné, tito jedinci si museli vytvořit a prosadit svou vlastní etnickou identitu (Kilinc 2014: 20-21).

Pro druhou generaci byl ale velmi výhodný lidský kapitál, který nabyli v Německu. Pomohl jim v transnacionálním myšlení, jelikož návrat se nikdy nerovná konci migrace (Cassarino 2004, cit. z Kilinc 2014). A vzhledem k tomu, že mnoho migrantů druhé generaci velmi dobře ovládalo německý

jazyk, mohli se v Turecku profesně poměrně dobře prosadit. Vyjednávali například zahraniční obchody atp. (Kilinc 2014: 25).

Zjištění ukázala, že hlavní úlohu v návratu do Turecka sehrála nostalgie, vzpomínky a prezentace této země v rodinném kruhu. Gender měl zde však neméně podstatnou roli. Ženy se například snažily znovu získat svou genderovou identitu, což znamenalo to, že se musely přizpůsobit novým pravidlům genderových rolí, které panovaly v Turecku (Kilinc 2014: 25-26).

Typologie návratu zde byly zaznamenány tři. První byl návrat celé rodiny, tj. první generace s druhou dohromady, druhý se týkal přesunu manželů a třetí za účelem nalezení sebe sama. V prvním případě se v Turecku děti potýkaly s těžkým dospíváním a nelehkým přizpůsobováním se tamnímu životu. V případě druhém se manželé setkali s velmi rigidními názory na rodinu a budoucí výchovu dětí. A třetí byl realizován za účel nalezení nejen domova, ale i své identity (Kilinc 2014: 30).

5 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala fenoménem migrace. Dalo by se dokonce říci fenoménem, který je v této době, ale i přímo v našem státě stále živějším a obávanějším tématem. Málokdo z nás se však kromě strachu před těmito skupinami lidí, pozastaví nad tím, co právě oni musí prožívat. Ať už mluvíme o dobrovolné či nedobrovolné migraci, nic to nemění na faktu, že tito lidé prožívají na jedné straně strach z neznámého, na straně druhé ale smutek z opuštění země, kde se narodili a žili.

Téma této práce byla návratová migrace druhé generace migrantů a vnímání jejich identity. Důvody jejich návratu souvisely ve většině případů s vnímáním jejich identity, ale taktéž s tím, že se v hostitelské společnosti, která byla často velmi homogenní, necítili dobře, a to i přes to, že se v ní narodili a jinou doposud nepoznali. Skrze názorné příklady návratové migrace druhé generace (ze Švýcarska do Itálie, z Velké Británie do Polska nebo z Německa do Turecka) jsem se snažila názorně ukázat, jak tento návrat mohl probíhat, s jakými očekáváními jej započali a jak pro ně ve finále dopadnul. Přičemž nejobtížnější se pro druhou generaci jeví zejména první roky, ale i tamní (nejen ekonomické) poměry. Poté buď zůstali, nebo se vrátili zpět do hostitelské země.

Než došlo k této analýze, důležité bylo tuto práci uchopit teoreticky, a to skrze texty, které se zabývaly vysvětlením problematiky návratové migrace, druhé generace migrantů, návratové migrace druhé generace migrantů, ale i pojmy transnacionalita a diaspora, jež se k návratové migraci

druhé generace bezesporu vážou. Posléze byla představena praktická část, týkající se příkladů analýz návratové migrace druhé generace migrantů.

Druhá generace návrat domů nemá dle mého pohledu natolik jednoduchý, jak by se mohlo na první pohled zdát. Ano, vrátí se do společnosti, která by jim měla být bližší a chápavější, než ta, kde se narodili, a kde se právě s nepochopením setkat mohli, avšak nezamýšlené důsledky návratu sebou mohou nést těžké prozření. V mnoha případech si totiž návratem pohorší nejen ekonomicky, ale bohužel i psychicky, jelikož se ocitnou v místě, které v podstatě neznají, nebo jen pouze z vyprávění rodičů, které je mnohdy zkreslené a příběhy léty obroušené.

Ze svého pohledu si nedokážu představit, že bych vyrůstala v zemi, která by pro mě byla od narození domovem, ale skrze rodiče a společnost kolem mě bych s přibývajícimi léty stále více vnímala, že tak docela zde doma nejsem. Získala bych přátele, mluvila bych místním jazykem, osvojila bych si určité sociální a kulturní hodnoty, ale i přes to bych si musela uvědomovat, že v podstatě patřím někam úplně jinam. Někam, kde to neznám, kde nemám žádné přátele a kde neznám danou kulturu, nemluvě o politickém či náboženském uspořádání dané země.

Pro toho, kdo tento pocit nezažil, je představa jen velmi obtížná. Celkově vzato se však domnívám, že návrat pro tuto generaci může být plynulý a bez větších problémů, ale to pouze za předpokladu, že neočekáváme mnoho a spokojíme se s málem.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Arowolo, O., Oladele. 2000. „Return Migration and the Problem of Reintegration.“ *International Migration* Vol. 38 (5).

Clarke, A. 2013. The Second Generation: ‘Migrants’ or ‘Natives’?. [online]. 10.2.2017. [cit.1.11.2017]. Dostupné z: <https://themigrationist.net/2013/03/01/the-second-generation-migrants-or-natives/>

Crul, M. 2003. „The Second Generation in Europe.“ *The International Migration Review*, Vol. 37, No. 4, The Future of the Second.

Crul, M., Schneider, J. 2013. „Second-generation migrants: Europe and the United States.“ *The Encyclopedia of Global Human Migration*.

Dustmann, Ch. 2003. „Children and return migration.“ *J Popul Econ* 16: 815–830.

Dustmann, Ch. 2008. „Return Migration, Investment in Children, and Intergenerational Mobility: Comparing Sons of Foreign - and Native - Born Fathers.“ *The Journal of Human Resources*, Vol. 43, No. 2.

Dustmann, Ch. 1995. „Savings behavior of return migrants.“ *ZWS* 115.

Fokkema, T. 2011. „Return“ Migration Intentions among Second-generation Turks in Europe: the Effect of Integration and Transnationalism in a Cross-National Perspective.“ *Journal of Mediterranean Studies*.

George, G. 1980. „Return Migration.“ *Annual Review of Anthropology*, Vol. 9.

Górny, A., Osipoviéc, D. 2006. "Return migration of second-generation British Poles." *Centre of Migration Research*, No. 6/64.

Christou, A. 2006. "American Dreams and European Nightmares: Experiences and Polemics of Second-Generation Greek-American Returning Migrants." *Journal of Ethnic and Migration Studies*.

Irving, L., C. 1943. „Italian or American? The Second Generation in Conflict.“ *New Haven, CT: Yale University Press*.

Kilinc, N. 2014. „Second-Generation Turkish-Germans Return ‘Home’: Gendered Narratives of (Re-)negotiated Identities.“ *University of Sussex - Sussex Centre for Migration Research*.

King, R., Christou, A. 2008. "Cultural Geographies of Counter-Diasporic Migration: The Second Generation Returns "Home"." *Sussex Migration Working Paper* No. 45.

Lee, S., E. 1966. „A Theory of Migration.“ *Demography* Vol. 3, No. 1.

Levitt, P. 2004. Transnational Migrants: When "Home" Means More Than One Country.[online].15.5.2017.[cit.5.9.2017].Dostupné z:<https://www.migrationpolicy.org/article/transnational-migrants-when-home-means-more-one-country>

Levitt, P. 2009. „Roots and Routes: Understanding the Lives of the Second Generation Transnationally.“ *Journal of Ethnic and Migration Studies*.

Levitt, P., Waters, M. 2006. „The Changing Face of Home: The Transnational Lives of the Second Generation.“ *Russell Sage Foundation*.

McAslan, E. 2001. „Poverty reduction and social capital in Barbados.“ PhD Thesis, *Royal Holloway, University of London*.

Potter, B., R. 2005. "Young, gifted and back: second-generation transnational return migrants to the Caribbean." *Progress in Development Studies*.

Rendall, S., M., Torr, M., B. 2008. „Emigration and Schooling among Second-Generation Mexican-American Children.“ *The International Migration Review*, Vol. 42.

Robinson, W., I. 1998. „Beyond Nation-State Paradigms: Globalization, Sociology, and the Challenge of Transnational Studies,“ *Sociological Forum* 13(4).

Rhoades, R. 1979: „Toward an anthropology of return migration.“ *Papers in Anthropology* 20, 1–111.

Tracey, R. 2008. „Families, Social Capital and Caribbean Second-Generation Return Migration.“ *London South Bank University*.

Vertovec, S. 1997. „Three meanings of „diaspora“, exemplified among South Asian religions.“ *Centre of Migration, Policy and Society*, University of Oxford.

Warner, W., L., L., Srole. 1945. "The Social Systems of American Ethnic Groups." *New Haven, CT: Yale*.

Wessendorf, S. 2007. „Roots Migrants: Transnationalism and Return among Second-Generation Italians in Switzerland.“ *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33:7.

Zhou, M. 1994. „Social Capital and the Adaptation of the Second

Generation: The Case of Vietnamese Youth in New Orleans." *The International Migration Review*, Vol. 28, No. 4, Special Issue: The New Second Generation.

7 RESUMÉ

This bachelor thesis deals with the return migration of the second generation migrants. Emphasis was put on the perception of their transnational identity and the ways they were incorporated in the host country and how they were in the original country where they decided to return. From the results presented, it is clear that return is not a simple matter. The second generation struggled not only with economic troubles, but also with social and cultural problems. These individuals have some information about how it works in the original country from their parents, but they have been very distorted and over the years many things have changed. Thus, it can not be said that the return migration of the second generation of migrants was fluent. It is a very long adaptation process without a 100% positive results.

8 PŘÍLOHY

8. 1. Metodologická tabulka – přehled zdrojů využitých pro analýzu návratové migrace druhé generace migrantů

Jméno autora a název textu	Definice textu	Termíny	Národ
Michael S. Rendall and Berna M. Torr, 2008 - Emigration and Schooling among Second-Generation Mexican-American Children	Vliv návratové migrace druhé generace na školní docházku	Mexico, America, Second Generation, Return Migration, school, Mother's education, Childhood.	Spojené státy americké a Mexiko
Tineke Fokkema, 2011 - „Return“ Migration Intentions among Second-generation Turks in Europe: the Effect of Integration and Transnationalism in a Cross-National Perspective	Zkoumání determinantů na rozhodnutí o návratu do původní země	Turkey, Europe, Second Generation, Return Migration, Integration, Transnationalism, Assimilation, Community.	Turecko a evropské státy jako hostitelské země
Górny, Agata a Osipoviéc, Dorota, 2006 – Return migration of second-generation British poles	Vnímání polské identity jako předpoklad pro návrat do Polska	Poland, Britain, Second Generation, Return Migration, Identity, Social Capital, Motives.	Velká Británie a Polsko
Robert B. Potter,	Socioekonomické	Barbados,	Karibik a

2005 – „Young, gifted and back“: second-generation transnational return migrants to the Caribbean	důvody návratové migrace a kulturní „šok“ po návratu do původní země	Caribbean, National Identities, Racial Identities, Second Generation Returning Nationals, Transnational Migrants.	Barbados
Kilinc, Nilay, 2014 - Second-Generation Turkish-Germans Return 'Home': Gendered Narratives of (Re-)negotiated Identities	Vliv diaspory, identity a sociálního kapitálu na návrat „domů“	Turkey, Germany, Second Generation, Return Migration, Social Capital, Identity, Disapora, Transnationalism	Turecko a Německo
Christou, Anastasia, 2006 - "American Dreams and European Nightmares: Experiences and Polemics of Second-Generation Greek-American Returning Migrants	Konstrukce sebe a národa, v kterém žiji a do kterého patřím	Self and Nation, Multiple Identifications; Constructions of 'Greekness', Return Migration, Second Generation	Spojené státy americké a Řecko
Wessendorf, Susane, 2007 - Roots Migrants: Transnationalism and Return among Second-Generation Italians in Switzerland	Rozpory mezi vnímáním původní země rodiči a reálnou situací	Switzerland, Southern Italy, Second Generation, Transnationalism, Return, Gender	Švýcarsko a Itálie